

MULTATULI'S PORTRETTEN

tijd, toen hij de kinderen zo getraakteerd had: „De assistent-resident met verlof maakte dien dag den indruk van een verkleeden prins uit een tooversprookje” — en over de beroemde oom na het verschijnen van de *Havelaar* schrijft zij: „In den cirkelgang van ons eentonig meisjesbestaan viel hij binnen als een meteor, met zijn stralenkrans van martelaarschap voor de rechten van den Javaan”. Maar een portret volgt er niet op. Haar jonger broertje Theodoor echter, die toen ook in gloeiende bewondering voor Oom Eduard leefde maar later als Dr Th. Swart Abrahamsz zijn bekende studie over Multatuli als zenuwlijder zou schrijven, is in dit opzicht vrij uitvoerig:⁹

„De slanke blonde man met zijne dunne sluike haren, zijne fletse blauwe oogen, zijne diepe gelaatsgroeven en zijne voor zijn leeftijd opvallend sterke beweeglijkheid was voor elk medicus met een eenigszins geoefenden klinischen blik het beeld van den neurasthenicus... Wanneer Dekker iemand groette, voor wien hij vriendelijk gestemd was, dan deed hij 't zóó, dat de geheele omgeving het bespeurde. Wanneer hij het met iemand eens was, dan kon hij niet nalaten dit op zulk een onstuimige wijze te toonen, dat het u bang om 't hart werd, bij de gedachte aan de mogelijkheid, dat ge u eens minder juist mocht hebben uitgedrukt... Hoewel nietforsch gebouwd, maakte dan ook zijne gestalte, noch zijn gelaat den indruk van een geëxalteerd dichter. Wanneer hij zoo onopgemerkt daarheenliep, was hij uiterlijk geheel de Indische controleur. Niet zoodra echter kwam hij in actie, of zijn starend oog, dat u bij afwijking van het andere, niet aanzag, zijn trillende bovenlip, zijne gesticulatiën, duiden op neuropathie. De combinatie van een gezond en niet zoo heel zwak gebouwd lichaam, met eene zenuwoverspanning in dien graad, is in Europa zeldzaam... Zijne buitengewone vriendelijkheid, die onder een zuidelijk volk wellicht minder in 't oog geloopt zou hebben, maakte de meer stugge en teruggetrokken landgenooten dikwijls schuw. Hij maakte velen dergenen, die met hem in aanraking kwamen, zenuwachtig, en stootte daardoor soms even sterk af, als hij andere keeren aantrok. Kalme bezadigde naturen voelden zich het minst tot hem aangetrokken, jonge menschen en zenuwachtige vrouwen het meest, enkelen zelfs met onweerstaanbaren drang”.

Onder dezen moet men de eens bekende Shakespeare- en Dante-vertaler A. S. Kok rekenen, die in zijn *Multatuliana* beschrijft hoe hij hem in 1861 voor het eerst ontmoette in de boekhandel van zijn toenmalige uitgever D'Ablaing van Giessenburg (firma R. C. Meyer) te Amsterdam: „De eerste indruk bij die ontmoeting was verrassend! Ik zag in Multatuli natuurlijk den beroemden auteur van den *Max Havelaar* en de zoo even verschenen *Minnebrieven*, en toch was van zijn kant de hartelijke tegemoetkoming, de